Πολιτιστική ζωή τής Θεσσαλονίκης

Θεατρικός χειμώνας μιά ἀνασκόπησή του

Τά «σύν» καί «πλήν» τού ΚΘΒΕ καί οἱ μικροί θίασοι τής πόλεως

Αλλη μιά θεατρική περίοδος λήγει. Καί είναι γνωστό, ανεξάρτητα άπό έπί μέρους έπιτυχίες, ότι ή θεατρική παραγωγή κάθε τόπου κρίνεται άπό τίς έπιδόσεις καί τά γεγονότα τού χειμώνα.

Γιά τήν περίοδο, λοιπόν, πού λήγει θά μπορούσαμε νά πούμε ότι, γενικά, δέν χαρακτηρίσθηκε άπό κάτι ιδιαίτερης πνευματικής ή καλλιτεχνικής άξίας, άλλά ότι, ώστόσο, περιείχε καί κάποια θετικά στοιχεία. Παράλληλα διαπιστώνει κανείς ότι ή θεατρική ζωή καί κίνηση τής δεύτερης πόλης τής χώρας τείνει νά γίνει αύτοδύναμη άπό άπόψεως σημαντικότητας τών παραστάσεων, χωρίς, όμως αύτό νά σημαίνει ότι τό γεγονός αύτό δέν συνεπάγεται καί κάποιες έλλείψεις – τόσο στήν ένημέρωση, όσο καί στίς αίσθητικές άπολαύσεις.

Πραγματικά, ένώ παλιότερα ή Θεσσαλονίκη είχε τίς σημαντικότερες (καί πολύ παλιότερα, τίς μοναδικές) θεατρικές έμπειρίες καί ίκανοποιήσεις της άπό τά άθηναϊκά θέατρα πού έρχονταν νά δώσουν έδώ παραστάσεις – βασικά, άπό τόν Απρίλιο μέχρι τόν Οκτώβριο – τώρα γίνεται τό άντίθετο: δηλαδή, βλέπουμε θέατρο πού παράγεται στήν Θεσσαλονίκη, άλλά πολύ λίγα πράγματα άπό τήν άθηναϊκή δραστηριότητα. Κι αύτό, βέβαια, έγινε βαθμιαία καί μέ τό πέρασμα τών χρόνων.

Καί είναι, βέβαια, εύχάριστη διαπίστωση τό ότι ή Θεσσαλονίκη έχει τήν δική της θεατρική κίνηση, άλλά δέν μπορεί νά μή σκεφτεί κανείς ότι έχουμε στερηθεί θεατρικές παραστάσεις σημαντικών θεατρικών όργανισμών τής Αθήνας, πού άλλοτε έρχόνταν καί στήν πόλη μας τακτικά. Παραδείγματα, τό «Θέατρο Τέχνης» τού Κάρολου Κούν, τό «Αμφι – Θέατρο» τού Σπύρου Εύαγγελάτου, ό Κατράκης, ό Χόρν, ό Λογοθετίδης, ή Κοτοπούλη, ή Λαμπέτη καί τόσοι άλλοι. Μερικοί, βέβαια, άπό αύτούς δέν ζούν πιά – ώστόσο ή Αθήνα άπόκτησε κάποια συγκροτήματα άλλα, πού δέν έρχονται όμως στήν Θεσσαλονίκη. Συνήθως στήν πόλη μας έρχονται πιά μουσικά συγκροτήματα ή θίασοι κωμωδίας – όχι μάλιστα άπό τά καλύτερα. Καί, βέβαια, αύτό όφείλεται καί στό ότι δέν είναι πιά συμφέρουσα (άρα δέν είναι δυνατή) ή μετακίνηση ένός πολυμελούς θιάσου άπό τήν πρωτεύουσα πρός τήν έπαρχία, λόγω τών ύψηλών άποζημιώσεων έκτός έδρας πού ζητούν οί καλλιτέχνες. Παραστάσεις σάν τής «Πόρτας», πού μάς παρουσίασε τήν κωμωδία «Ψύλλοι στ' αύτιά», άποτελούν ήρωισμούς, πού δέν ξέρω άν θά έπαναληφθούν.

Οἱ παραστάσεις τού κρατικού

Μετά άπό αύτόν τόν άπαραίτητο πρόλογο, άς δούμε ποιά ήταν τά άποτελέσματα τής δραστηριότητος τών διάφορων θεατρικών σχημάτων πού παρακολουθήσαμε τόν χειμώνα.

Φυσικά, θά άρχίσουμε άπό τό Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος. Στήν Κεντρική του Σκηνή τό ΚΘΒΕ παρουσίασε φέτος μόνο δύο νέα έργα: τόν «Γενικό Γραμματέα» τού Καπετανάκη, μέ σκηνοθεσία Νίκου Αρμάου, καί τούς «Βρυκόλακες» τού Ιψεν, μέ σκηνοθεσία Γιάννη Βεάκη. Οί δυό πρεμιέρες δόθηκαν πρίν τά Χριστούγεννα καί έτσι όλο τό άλλο διάστημα είχε έπαναλήψεις τών παραστάσεων αύτών ή τού προηγουμένου χρόνου. Η ματαίωση τής παραστάσεως τής «Κουζίνας» τού Ουέσκερ άποτέλεσε πλήγμα γιά ένα ήδη φτωχό ρεπερτόριο.

Γιατί, σίγουρα, κανείς δέν θά μπορούσε νά ίσχυρισθεί ότι ένα κρατικό θέατρο, μέ όλη τήν οίκονομική ύποστήριξη τού κράτους καί μέ δυναμικό 100 ήθοποιών, δέν θά πορούσε νά άνεβάσει περισσότερα έργα. Ετσι ένα μεγάλο μέρος τής δραστηριότητας, στήν κεντρική σκηνή, καλύφθηκε άπό τίς έπαναλήψεις: τό «Χάρολντ καί Μώντ» τού Χίγγινς, μέ σκηνοθεσία Αντρέα Βουτσινά, καί τό «Μπαλκόνι» τού Ζενέ, μέ σκηνοθεσία Γιάννη Χουβαρδά. Τό τέλος τής περιόδου έκλεισε μέ παραστάσεις πάλι τού «Γενικού Γραμματέα». Από άποψη είσπρακτική, τόν έντυπωσιακότερο μέσο όρο είσιτηρίων έκανε καί πάλι τό έργο «Χάρολντ καί Μώντ». Η μουσική κωμωδία «Γενικός Γραμματέας» δούλεψε καλά στήν άρχή, άλλά ή κίνησή του έπεσε στίς άνοιξιάτικες παραστάσεις (καί έπεσε έντυπωσιακά, σέ 150–200 είσιτήρια) Οί «Βρυκόλακες» έκαναν μιά άξιοπρεπή, άλλά όχι τήν πρέπουσα, κίνηση. Καί τό «Μπαλκόνι» έδωσε καί πάλι φτωχά άποτελέσματα.

Στήν μικρή σκηνή τού ΚΘΒΕ στό «Υπερώο», τά πράγματα πήγαν αίσθητά καλύτερα. Κατ' άρχήν, παρουσιάστηκαν τέσσερα έργα: «Τά τέσσερα πόδια τού τραπεζιού» τού Καμπανέλη, μέ σκηνοθεσία Στέλιου Γούτη, «Τά ξαδέρφια» τού Θλιμένου, μέ σκηνοθεσία Πάνου Παπαϊωάννου, «Τό σακάκι πού θελάζει» τού Στρατίεφ, μέ σκηνοθεσία Διαγόρα Χρονόπουλου, καί τό «Κρίμα νά είναι πόρνη» τού Φόρντ, μέ σκηνοθεσία Γιάννη Χουβαρδά. Είχαμε καί δώ μιά ματαίωση άνεβάσματος έργου, τήν «Ερωφίλη» τού Χορτάτση, πού θά σκηνοθετούσε ό Δημήτρης Εξαρχος.

Εδώ τά έργα ήταν περισσότερα, οί παραστάσεις άπό καλές μέχρι πολύ καλές (στό έργο τού Φόρντ είχαμε μιά σαφή έπιτυχία) καί ή κίνηση τών θεατών ήταν έντυπωσιακή – βέβαια, γιά τήν χωρητικότητα τού συγκεκριμένου θεάτρου τών 150 (τό πολύ) θέσεων.

Στήν δραστηριότητα τού ΚΘΒΕ πρέπει νά προστεθούν οί παραστάσεις τού «Αέναου Χοροθέατρου» τού Ντανιέλ Λομμέλ, πού δέν κατόρθωσαν άκόμη νά «τραβήξουν» πολλούς θεατές, άλλά καί οί παραστάσεις τού «Κουκλοθέατρου». Τό πρώτο παρουσίασε δυό καινούργια έργα, ένώ τό δεύτερο άρχισε μέ μιά έπανάληψη καί συνέχισε μέ ένα καινούργιο.

Οἱ ἄλλες σκηνές τής πόλεως

Εδώ καί μερικά χρόνια λειτουργούν στήν Θεσσαλονίκη καί οί δικοί της, μικροί συγκριτικά μέ τό ΚΘΒΕ, θίασοι, πού μέ κρατική καί δημοτική έπιχορήγηση παλέβουν νά έπιβιώσουν καί νά δώσουν κάτι σημαντικό.

Είναι χαρακτηριστικό ότι άπό τό πλήθος (τηρουμένων πάλι τών άναλογιών) τών θεατρικών σχημάτων πού βλέπουμε στίς «Γιορτές άνοιχτού θεάτρου» τού δήμου, μόνον δύο, ούσιαστικά, θίασοι δίνουν τό καλλιτεχνικό τους παρόν καί τόν χειμώνα. Αύτό πρέπει νά προβληματίσει τούς δημοτικούς άρχοντες, ιδιαίτερα τώρα, πού άποφάσισαν νά ένισχύουν θιάσους καί τόν χειμώνα.

Ας δούμε τί έγινε τόν χειμώνα. Τήν πιό έντυπωσιακή δραστηριότητα είχε άναντίρρητα ή «Πειραματική σκηνή τής Τέχνης». Ετοίμασε καί παρουσίασε δύο έργα, διαδοχικά, μέσα στόν χειμώνα: «τήν «Τραπεζαρία» τού Γκέρνι, μέ σκηνοθεσία Ερσης Βασιλικιώτη, καί τίς «Νύχτες χαμένων έρώτων» τού Μισίμα, μέ σκηνοθεσία Νίκου Χουρμουζιάδη. Καί τά δύο έργα ήταν άπαιχτα στήν Ελλάδα, καί οί δυό παραστάσεις ήταν καλές καί τά δυό έργα τά τίμησε τό κοινό μέ τήν προσέλευσή του. Τό γεγονός, έξ άλλου, ότι τό θεατρικό αύτό συγκρότημα νοίκιασε μιά άκριβή αίθουσα καί «στάθηκε», δείχνει πολλά.

Τό άλλο συγκρότημα πού έδωσε παραστάσεις ήταν τό «Θεατρικό Εργαστήρι», πού διαθέτει δική του αίθουσα. Τό θεατρικό αύτό σχήμα έκανε μιά καλή άρχή, άνεβάζοντας τόν «Κατά φαντασία άσθενή» τού Μολιέρου, μέ σκηνοθεσία τού Πάνου Χαρίτογλου, πού άνέλαβε καί τόν κεντρικό ρόλο, καί συνέχισε μέ τούς «Βατράχους» τού Αριστοφάνη, πού είχε άνεβασθεί τό καλοκαίρι. Τό «Θεατρικό Εργαστήρι» είχε άναγγείλει ότι θά άνέβαζε καί τρίτο έργο, μιά κωμωδία τού Ανούιγ, άλλά τό σχέδιο αύτό δέν πραγματοποιήθηκε καί τό «Ανετον» έκλεισε πρίν τήν ώρα του.

Ενα τρίτο συγκρότημα, ή «Θεατρική διαδρομή», πού ένισχύθηκε άπό τόν δήμο Θεσσαλονίκης, άνέβασε τόν «Τίγρη» τού Σίσγκαλ στόν «Ελληνσποντο», γιά μικρό σχετικά άριθμό παραστάσεων, χωρίς νά τραβήξει τό ένδιαφέρον τού κοινού. Δέν θά πρέπει, άκόμη νά ξεχάσει κανείς τά διάφορα παιδικά θέατρα πού λειτουργούν άλλα μέ έπιτυχία καί άλλα όχι.

Οἱ παραστάσεις τών Αθηναίων

Οπως σημειώσαμε καί στήν άρχή, ή Αθήνα δέν μάς στέλνει πιά τίς καλλιτεχνικές της δουλειές. Δέν έρχεται ό Κούν μέ τό συγκρότημά του, δέν έρχεται ό Εύαγγελάτος μέ τό «Αμφι – Θέατρο», δέν ήλθε ούτε κάν ή «Σκηνή».

Τό Εθνικό Θέατρο μάς παρουσίασε φέτος μόνο ένα έργο του, τήν «Μαρία Στιούαρτ» τού Σίλερ, μέ σκηνοθεσία Γιώργου Μιχαηλίδη, πού δέν ένθουσίασε, άλλά στάθηκε. Μιά άλλη καλή προσφορά ήταν αύτή πού μάς έκαναν ή Ξένια Καλογεροπούλου, ό Σταύρος Παράβας καί ή Μπέτυ Αρβανίτη μέ τήν κωμωδία τού Φεϋντό «Ψύλλοι στ' αύτιά», μέ σκηνοθεσία Μίνου Βολανάκη, πού άφησαν άριστες έντυπώσεις καί έπαινέθηκαν όμόφωνα άπό τήν κριτική, κάτι μάλλον σπάνιο.

Από τίς άλλες παραστάσεις δέν έμεινε καμιά θετική άνάμνηση. Κωμωδίες, έπιθεωρήσεις πού ναί, μέν, μερικές τράβηξαν ίκανοποιητικούς άριθμούς θεατών, άλλά αύτό ήταν όλο. Ακόμη καί στίς «πασχαλινές» παραστάσεις πού άναγγέλονται, τά χαρακτηριστικά, είναι κατά τό πλείστον τά ίδια, μέ κάποιες έξαιρέσεις, όπως ή «Μαύρη κωμωδία» τού Σάφερ ή τίς «Καρυδιές» τού Αθέρωφ. Ωστόσο, θά ήταν πρόωρο νά μιλήσει κανείς γιά τίς θεατρικές δουλειές πού θά δούμε. Κι άκόμη θά πρέπει νά γίνει ή διευκρίνηση πώς δέν ύπάρχει καμιά προκατάληψη γιά τήν έπιθεώρηση ή γιά τήν κωμωδία, έφ' όσον, φυσικά, ή προσφορά τους είναι άξιοσημείωτη καί θετική (όπως, γιά παράδειγμα, στήν κωμωδία τού Φεϋντό).

ΝΙΚΟΣ ΜΠΑΚΟΛΑΣ

Η πιό έπιτυχημένη έφέτος παράσταση άπό άποψη είσπράξεων ήταν τό «Χάρολντ καί Μώντ» στό ΚΘΒΕ. Αλλά ήταν έπανάληψη. Στή φωτογραφία, ή Αλεξάνδρα Λαδικού καί ή Μόνα Κιτσοπούλου σέ μιά σκηνή τού έργου.

Μακεδονία
30/4/1986 6.9

Η έλ[illegible]ηση

Γυμνή Σο[illegible]
γυμνή σο[illegible]
πού πρίν στή σάρκα μου νά μπεί, στόν κόρφο Σου-ώς τζιτζίκι

κρυμμένο στήν έλιά
θουλή δική Σου χτύπαε στήν καρδιά μου, κι έλεε: «νίκη
νίκη στά πάντα»! καί δέν ήτανε μιλιά
δική μου, ήταν δική Σου, Θεέ. Μ' έκείνη μόνο
Σού δέομαι· λύτρωσέ μου τό σκοπό
τό μυστικό πού γεύτηκα θαθιά κι έξω άπ' τό χρόνο.

γιά ν' άγαπώ, γιά ν' άγαπώ
πάνω άπό πρόσωπα καί πλάσματα, άπ' τόν ένα
πού κλείνω μέσα μου παλμό,
πού είν' ένας πιά γιά ζωντανά καί πεθαμένα
δώσε μου, ναί, τό λυτρωμό,
τόν άναρχο Ερωτα νά νιώσω άκέριο, Θέ μου,
μέσα στά στήθη μου ξανά
καί νά 'μαι σ' όλα σάν ή πνοή καί σάν ή θουή τού άνέμου
στά κοντινά, στά μακρινά...